

Atlas lasów świata do wymiany

Niszczymy zasoby leśne naszej planety w zastraszającym tempie: co dwie sekundy znika z powierzchni Ziemi fragment lasu wielkości boiska piłkarskiego. Połowa lasów utraconych przez ostatnie 10 tys. lat uległa tak naprawdę zniszczeniu w minionym stuleciu, a proces ten przyspieszył zwłaszcza od lat 70-tych XX w. Zanik lasów oznacza utratę wielu gatunków roślin i zwierząt. Naukowcy szacują, że stoimy u progu szóstej wielkiej fali wymierania gatunków, pierwszej bezpośrednio związanej z pojawieniem się człowieka na Ziemi.

Powstające do tej pory mapy tematyczne ukazujące zasoby leśne naszej planety i stopień ich zagrożenia, były niedokładne i niespójne. Uniemożliwiało to właściwą ocenę sytuacji i wyodrębnienie obszarów, które powinny zostać objęte ochroną w pierwszej kolejności. Greenpeace opracowało, w oparciu o aktualne zdjęcia satelitarne, nową mapę lasów. Dzięki spójnym kryteriom oceny stanu obszarów leśnych na Ziemi możliwe jest ich porównywanie i monitorowanie. Jest to pierwszy krok w kierunku stworzenia globalnego systemu kontroli lasów i w kierunku odbudowy różnorodności biologicznej tych obszarów.

Raport Greenpeace z 2006 r. pt. „Roadmap to Recovery: The world's last intact forest landscapes” („Mapa drogowa do poprawy: ostatnie nienaruszone krajobrazy leśne na świecie”) ukazuje nam dramatyczną sytuację, w jakiej znajdują się nieliczne już niestety lasy pierwotne naszej planety. Żeby je ocalić, musimy działać szybko. Zagrożenia dla lasów nie stanowi tylko i wyłącznie postępujący proces deforestacji. Las zostaje nieodwracalnie zniszczony, jeśli nie jest już w stanie utrzymać zamieszkujących go gatunków roślin i zwierząt. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat degradacji uległo ponad 5 mln km² lasów tropikalnych, a 3,5 mln km² zostało całkowicie zniszczonych. Tylko obszary leśne rozciągające się na setkach km² są w stanie zaspokoić potrzeby populacji dużych ssaków i potrafią przystosować się do postępujących zmian klimatu. Żeby ocalić ostatnie, nietknięte działalnością człowieka lasy oraz różnorodność biologiczną, jaką one reprezentują, należy chronić je przed podziałami i przed wykorzystaniem ich do celów przemysłowych. Za każdym razem, kiedy przez dziewiczy las zostaje przeprowadzona droga lub gazociąg, równowaga między zamieszkującymi ten obszar gatunkami zostaje zaburzona.

- 82 kraje utraciły już prawie całkowicie swoje lasy pierwotne
- Około połowa ostatnich obszarów nietkniętych działalnością człowieka to lasy tropikalne w Ameryce Łacińskiej, w Afryce i na wyspach Pacyfiku a mniej więcej druga połowa to lasy borealne (tajga) w Rosji, Kanadzie i na Alasce.

Rozmieszczenie lasów pierwotnych na kontynentach:

- 35% w Ameryce Łacińskiej. Deszczowe lasy amazońskie znajdują się przede wszystkim na terenie Brazylii, gdzie proces wylesiania osiąga największe rozmiary.
- 28% w Ameryce Północnej. Liczne fragmenty lasów między południową Kanadą a Stanami Zjednoczonymi zostały tak podzielone i ograniczone przez działalność człowieka, że nie są w stanie zaspokoić potrzeb zamieszkujących je dużych ssaków.
- 19% w Azji Północnej. Tygrys syberyjski, który niegdyś występował na terenie całej Azji Północnej, obecnie zamieszkuje tylko wąski pas w pobliżu Morza Japońskiego. Jego populacja została ograniczona do 400 osobników żyjących w środowisku naturalnym. Dużo więcej zamieszkuje światowe ogrody zoologiczne.
- 7% w Azji Południowo-Wschodniej i na wyspach Pacyfiku. Lasy te, nazywane „rajskimi” giną w najszybszym tempie. 72% lasów Indonezji i 60% Papui-Nowej Gwinei już zniknęło z powierzchni Ziemi.
- 8% w Afryce. W ciągu ostatnich 30 lat Afryka straciła większość swoich lasów pierwotnych. Przemysł drzewny czyni na tym obszarze prawdziwe spustoszenie i stanowi największe zagrożenie ekologiczne dla tych terenów.
- Niecałe 3% w Europie. Każdego roku pod piłami elektrycznymi ginie ponad 150 km² pierwotnych lasów europejskich.

Podstawowe zagrożenia dla ekosystemów leśnych, a w szczególności lasów pierwotnych, stanowią:

- nielegalne wycinki
- usuwanie lasów pod plantacje lub pastwiska
- budowa dróg, ropociągów, kanałów nawadniających, zasiedlanie nowych obszarów
- eksploatacja złóż mineralnych i złóż ropy

- budowa tam na potrzeby elektrowni wodnych
- niezrównoważone gospodarowanie zasobami leśnymi (drewno na opał, materiały budowlane)
- kłusownictwo i handel dziczyzną
- globalne ocieplenie.

Przyczyną tych wszystkich zagrożeń jest nadmierna konsumpcja produktów leśnych (drewno, papier) i rolnych (mięso, soja, olej palmowy), która jest przyczyną niezrównoważonego i nieodpowiedzialnego gospodarowania zasobami leśnymi. W wielu krajach tereny uprawne skupione są w rękach bogatych plantatorów, a bieda popycha drobnych rolników do szukania ziemi pod uprawę w samym sercu lasu. Do tego dochodzi bezmyślna polityka rolna i energetyczna, która daje impuls do niszczenia lasów zamiast je chronić. Korupcja, brak ścisłych regulacji prawnych i mechanizmów kontroli sprawiają, że nielegalny wyrąb lasów rozwija się bez przeszkód, często kosztem społeczności lokalnych. Handel materiałami pochodzącymi z nielegalnych wycinek sprawia, że ceny drewna na światowym rynku spadają, a zrównoważone gospodarowanie zasobami leśnymi staje się coraz trudniejsze.

Na Konferencji ONZ na temat Środowiska i Rozwoju, zwanej Szczytem Ziemi, która odbyła się w 1992 r. w Rio de Janeiro, rządy państw z całego świata zobowiązały się chronić różnorodność biologiczną. Uczestnicy konferencji podpisali Konwencję o Bioróżnorodności (Convention on Biological Diversity, CBD), w której zadeklarowały natychmiastową walkę z efektem cieplarnianym. Kluczowym aspektem obydwu tych działań jest ochrona lasów pierwotnych, środowiska życia największej ilości gatunków występujących na Ziemi oraz „pochłaniacza” CO₂, którego emisja do atmosfery przyczynia się do globalnego ocieplenia. Ostatnie lasy pierwotne naszej planety są poważnie zagrożone, ale jeszcze nie jest za późno, żeby je ocalić.

Ameryka Łacińska – główne spostrzeżenia:

- 31% obszarów leśnych Ameryki Łacińskiej to lasy pierwotne (co stanowi jednocześnie 35% całkowitej powierzchni lasów pierwotnych na Ziemi).
- 55% lasów pierwotnych Ameryki Łacińskiej znajduje się w Brazylii.
- w 8 krajach Ameryki Łacińskiej strefy zwrotnikowej pozostało mniej niż 10% lasów pierwotnych: Nikaragua, Kostaryka, Honduras, Gwatemala, Argentyna, Meksyk, Dominikana i Kuba.
- 11 krajów Ameryki Łacińskiej strefy zwrotnikowej utraciło już swoje lasy pierwotne: Wyspy Bahama, Dominika, Gwadelupa, Haiti, Jamajka, Salwador, Martynika, Portoryko, Trynidad i Tobago, Saint Lucia oraz Urugwaj.
- zaledwie 8% tropikalnych lasów pierwotnych Ameryki Łacińskiej jest objętych ścisłą ochroną.
- ponad 95% lasów pierwotnych regionu stanowią wilgotne tropikalne i subtropikalne lasy wysokopienne.

W 2005 r. pod naciskiem Greenpeace i innych organizacji brazylijski rząd utworzył w amazońskiej dżungli największy na świecie rezerwat przyrody, rozciągający się na 50 tys. km² od górskich lasów po stepy. Okresowo zaostrzono mechanizmy kontroli, kilkanaście osób odpowiedzialnych za nielegalne wycinki i skorumpowani urzędnicy zostali aresztowani.

1/5 słodkiej wody na świecie przepływa przez sieć rzeczną dorzecza Amazonki, a obszar ten zamieszkuje prawie połowa wszystkich gatunków roślin i zwierząt występujących na Ziemi. Amazońska dżungla jest ostatnim miejscem, w którym można spotkać jaguary, ssaki, których teren łowów obejmuje 800 km². Obszar ten zamieszkują także liczne ludy tubylcze, żyjące od tysiącleci w symbiozie z lasami. Kiedy lasy są niszczone, ich życiu zagraża takie samo niebezpieczeństwo, jak życiu roślin czy zwierząt.

Patagonia – główne spostrzeżenia/wnioski:

- 34% obszarów leśnych Patagonii stanowią lasy pierwotne (mniej niż 1% wszystkich lasów pierwotnych na Ziemi znajduje się w Patagonii).
- 82% lasów pierwotnych Patagonii znajduje się w Chile, a 18% w Argentynie Południowej.
- 32% lasów pierwotnych Patagonii objętych jest ścisłą ochroną.
- ponad 89% lasów pierwotnych w Patagonii stanowią lasy liściaste i mieszane, pozostałe 10% to zarośla, stepy i ekosystemy górskie i lodowcowe, występujące w obrębie obszarów leśnych.

W 2004 r. Greenpeace wraz z innymi organizacjami powstrzymał budowę 5 tam na rzece Baker i na rzece Pascua, których postawienie spowodowałoby zalanie 10 tys. ha lasów deszczowych, wygrywając jednocześnie starcie z kanadyjskim koncernem aluminiowym, Noranda.

Drugi co do wielkości las deszczowy strefy umiarkowanej ciągnie się przez Patagonię, od chilijskiego wybrzeża, aż po podnóża And, wzdłuż granicy z Argentyną. Lasy te, oddzielone od innych obszarów leśnych naturalnymi barierami (łańcuch And, Ocean Spokojny) przez tysiące lat ewolucji wykształciły takie unikatowe gatunki jak: żaba Darwina, jeleni andyjski (huemal), lis Darwina, araukaria chilijska, cyprys patagoński. Nielegalne wycinki, jak i plantacje drzew, podzieliły i zniszczyły większą część tego lasu, głównie na nizinach północnych. Ostatnie fragmenty lasu pierwotnego porastają górskie regiony południowe. Populacja jeleni andyjskich, które od lat padają ofiarą kłusowników, liczy obecnie zaledwie kilka tysięcy sztuk. Można je spotkać wysoko w górach (3300-5000 m n. p. m.). W lasach Patagonii żyją także tubylcze ludy: Mapucze i Pehuenche.

Afryka – wnioski:

- 12% lasów afrykańskich to lasy pierwotne (= 8% światowych lasów pierwotnych).
- ponad 93% afrykańskich lasów pierwotnych znajduje się na terenie Republiki Konga (Brazzaville), Demokratycznej Republiki Konga (Kinszasza), Gabonu i Kamerunu.
- w 10 krajach niecałe 10% lasów stanowią lasy pierwotne (Madagaskar, Tanzania, Wybrzeże Kości Słoniowej, Liberia, Republika Środkowoafrykańska, Etiopia, Nigeria, Angola, Uganda, Zambia).
- 23 kraje afrykańskie straciły całkowicie swoje lasy pierwotne.
- zaledwie 8,7% afrykańskich lasów pierwotnych jest objętych ścisłą ochroną.
- ponad 93% lasów pierwotnych w Afryce stanowią wilgotne lasy tropikalne i subtropikalne.

Kamerun wprowadził program monitorowania działalności przemysłu drzewnego i wiele firm wprowadza obecnie certyfikaty i standardy FSC (Forest Stewardship Council – Rada Dobrej Gospodarki Leśnej). FSC to międzynarodowa organizacja promująca odpowiedzialne gospodarowanie zasobami leśnymi świata. Jest organizacją non-profit, która wspiera wszelkie inicjatywy zapobiegające degradacji lasów i ich rabunkowej eksploatacji, a przyczyniające się do racjonalnego zarządzania zasobami leśnymi.

W dorzeczu Konga rośnie drugi co do wielkości tropikalny las równikowy. Cechuje go ogromna różnorodność fauny i flory. Las kongijski jest miejscem występowania tak dużych ssaków jak np. słonie afrykańskie leśne, które odgrywają bardzo ważną rolę w tym ekosystemie, rozsiewając nasiona różnych roślin. Inne zwierzęta, zamieszkujące dorzecze Konga, jak okapi czy pawie kongijskie są ledwie znane naukowcom z Zachodu. Lasy te stwarzają też warunki umożliwiające przetrwanie naszych bliskich krewnych – małp człekokształtnych. Spośród 5 gatunków wielkich małp, tylko *Homo Sapiens*, czyli my, nie jest zagrożony wyginięciem. Pozostałe trzy gatunki: goryle, szympany i bonobo (szympan karłowaty) całkowicie zależą od afrykańskich lasów deszczowych, podobnie jak 10 mln zamieszkujących je ludzi, rolników z plemienia Bantu i Pigmejów, półnomadów, żyjących ze zbieractwa, polowań i połowu ryb, którzy znajdują lekarstwa i pożywienie w lesie lub na jego obrzeżach.

W ciągu ostatnich 10 lat powstało wiele projektów zakładających objęcie ochroną coraz większych obszarów, ale nie zostały one wprowadzone w życie z braku środków, ludzi i woli politycznej. Na przeszkodzie stała też korupcja wśród władz i liczne wojny toczące się na tych obszarach. Duże zapotrzebowanie na drewno i szybki rozwój przemysłu drzewnego na kontynencie sprawiły, że przez ostatnie 30 lat Afryka straciła większość swoich lasów pierwotnych. Włochy są jednym z głównych importerów drewna pochodzenia afrykańskiego. Specjalna komórka Greenpeace do spraw przestępstw na terenach leśnych, śledząc drogę jaką pokonuje drewno zanim trafi na rynki europejskie, w tym włoski, odkryła i zgłosiła liczne przypadki nielegalnego wyrębu lasów w Afryce. Zgłoszenia te przyczyniły się do reformy afrykańskiego przemysłu drzewnego.

Azja Południowo-Wschodnia i wyspy Pacyfiku – główne wnioski:

- 11% obszarów leśnych wysp Pacyfiku stanowią lasy pierwotne (= 7% całkowitej powierzchni lasów pierwotnych na świecie).
- ponad 57% tych lasów znajduje się na terenie Indonezji i Papui-Nowej Gwinei.

- 10% lasów pierwotnych regionu znajduje się w 10 krajach: Tajlandia, Vanuatu, Malesja, Indie, Laos, Chiny, Filipiny, Wietnam, Nepal, Kambodża.
- 6 krajów regionu całkowicie zniszczyło swoje lasy pierwotne: Bangladesz, Fidżi, Nowa Kaledonia, Pakistan, Sri Lanka i Tajwan.
- 12% pierwotnych lasów wysp Pacyfiku jest objętych ścisłą ochroną.
- ponad 68% tych lasów to wilgotne lasy tropikalne i subtropikalne.
- największa część lasów pierwotnych tego regionu znajduje się na wyspach Pacyfiku, na kontynencie jest ich zaledwie 3%.

W 2003 r. Greenpeace pomogło tubylcom z zachodniej części Papui-Nowej Gwinei (okolice jeziora Murray) wyeliminować ze swoich ziem malezyjski koncern Concord Pacific (nadzorowany przez Datuk Yaw z grupy Samling), zamieszany w proceder nielegalnego wyrębu lasów. Obecnie organizacja uczy mieszkańców jak gospodarować zasobami leśnymi w sposób zrównoważony i ekologiczny i jak zrekompensować poniesione straty.

Lasy Azji Południowo-Wschodniej i wysp Pacyfiku rozciągają się od masywu Himalajów i od granicy chińskiej, przez wyspy Indonezji, Papuę-Nową Gwineę i Wyspy Salomona, aż po Tasmanię i Nową Zelandię. Ten nieprawdopodobnie zróżnicowany region jest miejscem występowania wielu unikatowych gatunków roślin i zwierząt. Niewiele miejsc na świecie może dorównać pod względem różnorodności biologicznej lasom indonezyjskim, w których żyje ponad 1500 gatunków ptaków i tysiące gatunków roślin. Jest to też jedyne miejsce na Ziemi, gdzie można spotkać nosorożca sumatrzańskiego i zagrożone wyginięciem endemiczne gatunki orangutana (sumatrzański i borneański). Na Nowej Gwinei natomiast występuje 17 tys. gatunków roślin, 233 gatunki ssaków, 650 typów ptaków i 275 gatunków gadów. Niektóre spośród zwierząt występujących na wyspie zostały odkryte niedawno jak choćby nieznany dotąd gatunek rajskiego ptaka (*Parotia berlepschi*) i kangur drzewny o złotej sierści (*Dendrolagus goodfellowi pulcherrimus*). Region ten zamieszkuje miliony ludzi, tworzących wspólnoty bardzo zróżnicowane kulturowo. W samej Nowej Gwinei używa się ponad 800 języków, około jednej ósmej wszystkich języków świata. Region wysp Pacyfiku charakteryzuje się jednocześnie najwyższym wskaźnikiem niszczenia lasów. Wyciętych zostało już 72% lasów Indonezji i 60% lasów Papui-Nowej Gwinei. 58 z 260 gatunków ssaków występujących na wyspie i 33 spośród 720 gatunków ptaków są zagrożone wyginięciem. Populacja nosorożca jawańskiego, który jeszcze niedawno zamieszkiwał cały obszar Południowo-Wschodniej Azji, liczy obecnie zaledwie 100 sztuk. Podobny los spotkał tygrysa sumatrzańskiego. W środowisku naturalnym żyje występuje obecnie 500 osobników tego gatunku, a teren objęty ochroną jest niewystarczający żeby zapewnić im warunki przetrwania.

Ameryka Północna – główne wnioski:

- 38% lasów Ameryki Północnej to lasy pierwotne, co stanowi 28% lasów pierwotnych na świecie.
- 84% pierwotnych lasów Ameryki Północnej znajduje się na terenie Kanady, a 16% w USA (głównie na Alasce).
- zaledwie 6,7% tych lasów jest objęte ścisłą ochroną.
- ponad 89% pierwotnych lasów Ameryki Północnej stanowią iglaste lasy borealne (tajga), a mniej niż 1% stanowią lasy liściaste i mieszane.

W 2006 r. po dziesiątkach kampanii na rzecz ochrony lasów, przeprowadzonych przez Greenpeace we współpracy z innymi organizacjami i wspólnotami lokalnymi, władze Kolumbii Brytyjskiej, prowincji Kanady, zaangażowały się w program ochrony 2 mln ha deszczowych lasów ciągnących się wzdłuż zachodniego wybrzeża, zwanych czasem Lasami Wielkiego Niedźwiedzia.

Co roku wycinane jest w pień ponad 10 tys. km² północnoamerykańskich lasów pierwotnych. Przetrwanie takich gatunków jak niedźwiedź grizzly, puma, karibu i wilk szary staje pod znakiem zapytania. Wilk, który jeszcze niedawno był jednym z liczniejszych ssaków na Ziemi, został zdziesiątkowany przez ostatnie 200 lat na skutek polowań i niszczenia jego środowiska naturalnego, którym są głównie lasy. Obszary leśne między południową Kanadą a Stanami Zjednoczonymi zostały podzielone na wiele niepołączonych ze sobą części, zbyt małych, żeby zapewnić warunki rozwoju odpowiednie dla tych ssaków.

Niszczenie lasów zagraża też życiu ludności tubylczej: ludom Eyak i Chugach z Alaski, ludom Hupe i Yurok z południowej Kalifornii i setkom tysięcy tubylców zamieszkujących kanadyjskie lasy. Dla 80% z nich, las stanowi podstawowe źródło utrzymania i miejsce kultywowania tradycji.

Europa – główne wnioski:

- tylko 6,4% europejskich lasów to lasy pierwotne (jest to mniej niż 3% pierwotnych lasów na świecie)
- ponad 90% europejskich lasów pierwotnych znajduje się na terenie Rosji
- kolejne 5% lasów pierwotnych przypada na 4 państwa europejskie: Szwecja, Finlandia, Norwegia, Rumunia
- w 36 krajach Europy nie ma już obszarów leśnych w ich pierwotnej postaci
- jedynie 15,5% europejskich lasów pierwotnych jest objęte ścisłą ochroną
- ponad 92% pierwotnych lasów europejskich stanowią iglaste lasy borealne (tajga)
- tylko 1% pierwotnych lasów europejskich stanowią liściaste i mieszane lasy strefy umiarkowanej¹.

W europejskiej części Rosji organizacji Greenpeace udało się powstrzymać wyrąb lasów na 12 obszarach przyznanych już firmom drzewnym pod wycinkę oraz rozpocząć proces zakładania dwóch parków narodowych na terenach, gdzie znajdują się lasy pierwotne.

Większość europejskich lasów pierwotnych znajduje się w północnej i północno-wschodniej części kontynentu. Na południu występują jeszcze liczne fragmenty lasów strefy umiarkowanej, które niegdyś pokrywały całą Europę Centralną i Zachodnią. Kierując się jeszcze bardziej na południe można spotkać reliktywne lasy subtropikalne w postaci makiu śródziemnomorskiej (tworzą ją wiecznie zielone, sucholubne, twardolistne zarośla, składające się ze skarłatych drzew).

Północne regiony Europy zamieszkują różne ludy tubylcze, jak Lapończycy (Saami), Komi (Komiacy), i Nieńcy. Ich tryb życia, tak jak i przetrwanie wielu gatunków roślin i zwierząt zależy w dużej mierze od stanu lasów, które ulegają stopniowej degradacji.

Każdego roku w Europie zostaje wycięte ponad 150 km² lasów pierwotnych, a największy tego typu obszar na kontynencie, rosyjska tajga, niedługo zniknie z powierzchni Ziemi. W Rosji brakuje przepisów nakazujących zrównoważone gospodarowanie zasobami leśnymi i masowe wycinanie lasów staje się normą. W Finlandii jedne z ostatnich obszarów porośniętych lasem pierwotnym, na których Lapończycy hodowali renifery, zostały wykarczowane decyzją samorządu.

Azja Północna – główne wnioski:

- niecałe 30% lasów Azji Północnej to lasy pierwotne (= 19% lasów pierwotnych na świecie).
- 90% lasów pierwotnych Azji Północnej znajduje się w azjatyckiej części Rosji (Syberia).
- około 5% lasów Chin i Japonii stanowią lasy pierwotne.
- 5 krajów regionu utraciło już całkowicie swoje lasy pierwotne (Azerbejdżan, Iran, Kirgistan, Korea Północna i Korea Południowa).
- zaledwie 4,4% lasów Azji Północnej objęte jest ścisłą ochroną.
- 85% pierwotnych lasów Azji Północnej stanowią iglaste lasy borealne (tajga).
- zaledwie 3% stanowią lasy liściaste i mieszane.

Greenpeace przyczyniło się do objęcia ochroną 19,5 mln ha tajgi syberyjskiej postulując wpisanie jej do światowego dziedzictwa przyrodniczego UNESCO. No najważniejszych terenów wpisanych na listę należą: jezioro Bajkał, wulkany Kamczatka, złote góry Ałtaju i środkowa część gór Sichote Aliń.

Syberyjska tajga występująca w Północnej Azji jest drugim co do wielkości borealnym lasem na świecie. Rośnie ona nawet w temperaturach dochodzących do -50°C. Mimo tak ekstremalnych warunków w lasach tych występuje nieprawdopodobna ilość paproci, grzybów i porostów. Na północy krajobraz przekształca się w tundrę (bezsłone zbiorowisko roślinności w zimnym klimacie strefy arktycznej i subarktycznej), w której najwyższą warstwę roślin

---

¹ Ostatnie fragmenty nizinnych lasów pierwotnych na terenie Niżu Europejskiego znajdują się w Polsce i na Białorusi na terenie Puszczy Białowieskiej, która jest uznawana jako las pierwotny z fragmentami lasu o charakterze naturalnym. – Red.

stanowią karłowate wierzby i brzozy. W południowej części regionu występują natomiast lasy mieszane strefy umiarkowanej. W lasach Północnej Azji można spotkać takie duże ssaki jak łosie, niedźwiedzie brunatne, rysie i tygrysy syberyjskie. Te ostatnie zamieszkiwały niegdyś cały obszar Północnej Azji, a dziś żyją tylko na niewielkim obszarze w pobliżu Morza Japońskiego. Populacja tygrysów syberyjskich, występujących w środowisku naturalnym, liczy obecnie zaledwie 400 sztuk. Syberyjska tajga, tak jak i inne lasy, stanowi jedyne źródło utrzymania zamieszkujących ją ludów tubylczych. Nielegalna wycinka drzew, szczególnie intensywna w części południowej, między rzeką Amur i Morzem Japońskim, stanowi poważne zagrożenie tak dla ludzi, jak i dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Najbardziej cenionym drewnem na rynku chińskim, japońskim i koreańskim jest drewno modrzewia syberyjskiego, z czym wiąże się najsilniejsza eksploatacja tego gatunku.

Co można zrobić?

Ten raport ukazuje stopień zagrożenia światowych lasów pierwotnych, którym grozi całkowite zniknięcie z powierzchni Ziemi w ciągu najbliższych kilku lat. Żeby je uratować, musimy działać szybko.

Strefy objęte ochroną

Zaledwie 8% światowych lasów pierwotnych jest objęte ścisłą ochroną. Konieczne jest rozciągnięcie strefy ochronnej na jak największe obszary, aby zapobiec fragmentacji lasów, która bardzo niekorzystnie wpływa na równowagę biologiczną ekosystemów. Objęcie lasów pierwotnych całkowitą ochroną uniemożliwi także ich wykorzystywanie do celów przemysłowych.

Rola wspólnot lokalnych

Życie ponad miliarda ludzi jest ściśle uzależnione od lasów pierwotnych. Tysiące niewielkich wspólnot, żyjących w lasach i na ich obrzeżach, czerpią z nich produkty niezbędne do przetrwania: pożywienie, lekarstwa, materiały budowlane. Tak jak i ich przodkowie, ludzie ci żyją w zgodzie z naturą i z powodzeniem mogą stać się strażnikami lasów, którym tyle zawdzięczają. W wielu miejscach tubylcy uzyskali prawny przywilej chronienia swoich lasów przed szkodliwą działalnością firm zajmujących się wycinką, ale często brakuje im środków, także finansowych, żeby stawiać czoła wielkim koncernom. Greenpeace współpracuje z leśnymi wspólnotami i pomaga im właściwie zarządzać zasobami leśnymi, a także wytyczać granice lasów należących do ich przodków, żeby lepiej je chronić przed rabunkową, często nielegalną, gospodarką.

Odpowiedzialne zarządzanie zasobami leśnymi

Postępujące wylesianie nie stanowi jedynego zagrożenia lasów pierwotnych. Ich pogarszająca się kondycja sprawia, że nie mogą one zaspokoić potrzeb zamieszkujących je różnorodnych gatunków roślin i zwierząt. W samej strefie zwrotnikowej zniszczeniu uległo 5 mln km² lasów, a kolejne 3,5 mln km² zostało wyciętych w ostatnich kilkudziesięciu lat. Firmy zajmujące się wycinką i handlem drewnem omijają przepisy prawne, obiecując wyrąb tylko pewnej, wybranej liczby drzew, po czym wkraczają na tereny leśne z wielkimi maszynami, które niszczą wszystko, co napotkają na swojej drodze, w tym drzewa nieobjęte planem wycinki. Stratowane rośliny i zwierzęta, zanieczyszczone wody, zdziesiątkowane wspólnoty lokalne, wyjątkowiona ziemia – oto krajobraz jaki pozostawiają po sobie wielkie koncerny. Tymczasem żeby dostarczać drewno, lasy nie muszą być niszczone, a ich równowaga biologiczna zaburzana. Zrównoważone gospodarowanie zasobami leśnymi zostało zapoczątkowane wraz z wprowadzeniem Certyfikatu FSC. Niestety jak na razie tylko 2% lasów na świecie zostało objęte systemem FSC, podczas gdy nielegalny wyrąb drzew odbywa się na masową skalę.

Żeby ocalić ostatnie lasy pierwotne na Ziemi Greenpeace domaga się od rządów państw:

- wstrzymania wszystkich planów inwestycyjnych / działań przemysłowych na terenie lasów pierwotnych
- wprowadzenia globalnego systemu obszarów chronionych, który obejmowałby lasy o dużej wartości przyrodniczej i opierałby się na porozumieniu stron zainteresowanych z lokalnymi wspólnotami i ludnością tubylczą.
- wprowadzenia zakazu handlu produktami drzewnymi pochodzącymi z nielegalnych wycinek
- zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na rzecz zarządzania obszarami chronionymi i zakazu dofinansowywania projektów, które szkodzą gospodarce leśnej.

Co ty możesz zrobić, żeby chronić lasy:

- wywieraj nacisk na rząd twojego kraju, żeby nie był współodpowiedzialny za niszczenia lasów i żądaj wprowadzenia zakazu importu drewna pochodzącego z nielegalnych wycinek
- kupuj tylko drewno wiadomego pochodzenia; Greenpeace wspiera działania FSC
- kupuj tylko produkty z papieru ekologicznego/recyklingowego, a jeśli ich nie znajdziesz, wybieraj te opatrzone certyfikatem FSC
- minimalizuj gdzie tylko to możliwe wykorzystanie produktów pochodzenia drzewnego, zwłaszcza tych jednorazowego użytku
- zapoznaj się z opracowanym przez Greenpeace „przewodnikiem” po świecie drewna, którego wykorzystanie najmniej szkodzi środowisku (greenpeace.org.uk/MultimediaFiles/Live/FullReport/6759.pdf).

Co to jest FSC?

FSC (Forest Stewardship Council) to międzynarodowa organizacja promująca odpowiedzialne gospodarowanie zasobami leśnymi. Jej obszar działania obejmuje aktualnie 700 tys. km² lasów w 66 krajach. FSC skupia właścicieli i zarządców lasów, organizacje społeczne i przyrodnicze, firmy przetwórstwa drzewnego i papierniczego, sieci handlowe oraz osoby prywatne, zainteresowane odpowiedzialną gospodarką leśną. FSC powstało w 1994 r. Jako główną zasadę wprowadziło oznakowanie logiem FSC produktów pochodzących z certyfikowanych obszarów leśnych, które spełniają standardy uzgodnione przez członków organizacji FSC. Certyfikat nadawany jest na 5 lat, w czasie których przynajmniej raz w roku jednostka certyfikująca sprawdza zgodność postępowania certyfikowanego ze standardami systemu FSC. System certyfikacji FSC jest jedynym systemem popieranym przez główne organizacje ekologiczne oraz liczne wspólnoty tubylcze.

opr. Paulina Leszczyńska na podstawie:

greenpeace.org/raw/content/italy/ufficiostampa/rapporti/atlante-foreste.pdf

Raport w języku angielskim:

intactforests.org/pdf.publications/Greenpeace.World.IFL.2006.pdf

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

tel. +48 12 431 28 08, fax +48 12 431 28 08
e-mail: info@zielonasiec.pl

Polska Zielona Sieć
www.zielonasiec.pl, www.ekonsument.pl

Publikacja powstała w ramach projektu realizowanego przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej. Publikację sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za treść publikacji odpowiada Polska Zielona Sieć, poglądy w niej wyrażone nie koniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

